

Dzwon staropolskiej fabryki
powtórnie drukiem odnowiony
R. 1792.

XVIII. 1. 1400.

~~XVIII. 1. 1400.~~
~~http://rcin.org.pl~~

XVIII. 1. 1401.

WIECZOR I.

*Dwoch Sąsiadów, którzy kiedyś kofsz-
towali bezrządnej wolności, tak
sobie gadać poczęli. Mówił.*

*) *A*ristus Mój panie co za te-
raz czas? jaki nasz
Stan? i jaki koniec. *Rzekł.*

Ewander. Czas jest osmnaste-
go wieku, Stan ten sam, w któ-
rym się kto urodził lub go nabył,
koniec żyć dobrze, a umierać
względem Boga w Religii kato-
lickiej, przed ludzmi zaś bez
ślugow i plamy.

Aristus Odlzernie W Pan odno-
wiadasz. <http://A2n.org> *Ewan-*

Ewander Boś Panie mój trzy propózycyę założył.

Aristus Otoż mówię krótko: Zle z nami. - -

Ewander Przedtym było zle między nami od nas samych, teraz powiadamy, że zle od kogo innego.

Aristus Byłem w Polzescie i każdy ze mnie czytał żem w zamysłach.

Ewander Lepiej jest myśleć o tobie, choć by się i zamysleć niż między tyluśc kredytorami słodło zasypiać. Polska teraz obfituje w rozumy wielkie każdy z nich najpierwszy Minister, ale i najpierwszy dłużnik. Ci którzy rozszerzyli Państwo, więcej umieli pobić niż napisać. Zie-dney Prowincyi zrobili Krolestwo, Synowie ich na obalinach Oyc yzny stali się mądrymi; trzeba poznać, że niewielki honor stać się mądrym bankrętem.

Aristus Przecież to wolność miłsza, której oni i teraz zaży-wają.

Ewander Ta wolność znalazła
w nich wielkie szczęście, że się
na niej nieznają. Czynią to, co
nieczynili ich Przodkowie, a
czasem i muszą, ich wolność jest
podobna do bekieszki, z pod kto-
rey futro wypruto.

Aristus Wzięto wolność, ale
nie całą, każdy z nich szczęśli-
wszy nad nas, którzy jej nie
niemamy.

Ewander Wolność wielka zgubi-
ła wiele, a mało zgubi do reżi-
ty, nie wiem jak można śodko
wspomnieć że Pan był chłopu
i Sędzią i Katem, na obiadach
cudzych rąbać się po Sejmikach,
krwią Ołtarze bryzgać, cały
rząd psuć, i potym gadać: o
śodka wolność.

Aristus To nie czynili wży-
scy.

Ewander Czynili to najpierw-
si, a zatym można mówić wży-
scy, raz wzięci są cały naród,
który okazuje na sobie ofoby
pierwsze, dru. i raz za wzorem
większych poważali się i mnieys.

si, w ten czas Sędzia Tyran,
Wielmożny rzadko ofądził lzcze-
rze Mniewielce łobie rownego
oprawce,

Aristus Czyż można tak Narod
szkalować.

Ewander Y ja należę do Naro-
du, jednak przegrałem Wioskę
dziedziczną bo ten, który mnie
pozywał był wielkiej wzięto-
sci u dworu, a Sędzia moy miał
3. Wsie, ktore otrzymał przez
celsye od Wdów ofierociałych,

Aristus Coż teraz po Wioskach?

Ewander Ja ją przecie nie dam
temu co iey niema, płacę łaszye.
zdaje mi się, że to jest ten sam
expens, co przedtym zjadały
Seymy, Seymiki, Uczty i inne
zob. tki, ktore teraz zastąpiła po-
trzeba, iest to pobor zbytkow
Oycow naszych,

Aristus Już teraz i na potrze-
by nie łtaic.

Ewander Dla tego kochany Są-
dziezie pracuymy na potrzebę,
gdy Przodkowie nasi pracowali
na zbytek, i dzis ludzie mają

pie-

pieniądze, chociaż na chłopów
nienarzucają suchej rzepy. Żytk
terazn eyszy pochodzi z pracy;
a dawny z krwi ludzki, psiarnia
była i szczęśliwsza, niż we wsi
Poddani.

Aristus Niewidać na chłopach
żadnego uszczęśliwienia.

Ewander Krotkie lata niemogą
naprawić rozwalin kilka wie-
kow. Najpierwszy widzimy
ten pożytek, że chłop u Pana
nie jest bestyą, ale mu Człowie-
kiem równym, chyba że tobie
inaczej pomysli i ma myśleć
wolność.

Aristus Alboż na szarwarkach i
teraz nie robią chłopów, i na żoł-
nierzów ich biorą.

Ewander Pracują na dobro po-
spolite, i eżdzą tą drogą, około
ktorey robią, przedtym wszy-
scy pracując nie mogli nasycić
jakomego Pana, który mówi:
Chłopie Dusza Boska, Ciało moje.
Za Żołnierzów że bywają brani,
i to lepiej, niż co bez płacy słu-
żyli za Hayduków, Paiuków, i

5 Tyśzał każdy. Poddanyś pōwi-
mneś służyć posi ja chcę, żył
wiatrem, a tiś kto chciał cho-
ciaż równie Chłop, tylko że przy-
szabli chodził i wasy za krze-
le Pańskim kręcił.

Aristus Widzę W Pan tchniesz
duchem czałow naszym.

Ewander Powinien m. i zaw-
ždy tak myślę, że jak ja będę
słował się do rządu, tak mnie
będą podlegli moi Poddani a co
tego mruczeć a niepodołać, i
moy woł czałem mruczy, jednak
iarzmo dzwiga, o niema obrotu
zrzucić go z siebie. Zakoucz-
my wieczor.

WIECZOR II.

Aristus Mospanie czemu Kray
podzielony.

Ewander Oprocz Praw Monar-
chicznych nie wśzystkim wladom-
nych łatwo się domyslić można,
iż kiedy Minister zdradzał Krola,
Obywatel go nie szanował, pra-

wo żadne nje stało w całości,
wizyscy się pożarli. Musiało
upasc to łatwiey od kogo co się
samo od siebie już ptuło. *Omne
regnam* Oc. Oc. Oc.

Aristus Zaczęszmy nie pod inny
tylko pod Narod Niemiecki pod-
padli.

Ewander Francuz wziął dozę
za męcy kobiet Cwernerliwo.
to. h za pieniactwo poich Kan-
cellarych, Moskai za Cworan-
cyą, Niemcy zaś za w zgardę do-
brych Krolow Salsow przyma-
wiali im, że Niemcy o iakby to
był grzech pierworodny, dla te-
go bydz złym, że kto Niemiec
najostatniejzy potrafi gardzić
Narodem, ale by trzeba nam
wiele przeiąc od Niemcow. to
jest życie pracowite, ochędostwo,
wierność w dotrzymaniu słowa,
mierność stroiu i bardzo wielo-
ma rzeczami nas przechodzą
Niemcy.

Aristus Przecież ich Urzędnicy
uciążliwi w Exekucyach.

Ewander A to lepiej czynią
nia

niż *Officia* Polskie dawne, które
prawa wykonywali jak chcieli,
na możnych używali prawa jak
różgi dziecięcej, a na młodszych
jak miecza. U nich przez
Falkusa można pozwać i Monarchę,
u nas szlachcic w oczywistej
krzywdzie drżał przed
Czelnikiem Owruktim mającym
trzy Wsie za 10. Tyśięcy, ktor-
ych przez Celsye nabył od
Wdow osieroconych.

Aristus Ah jak u nich prawo
oporem idzie.

Ewander Prawda, bo guntow-
nych i na piśmie szukają dowo-
dów, jest to lepiej niż co przed-
tym, Patron chcąc się wstawic,
że umiał bezczelnie mowić po-
czynął w Indukcyje izkalować
sronę dawać przymowki, i tak
płuskać, że wartął sam w przo-
dy za gębe Dekretu. Jednego
slyżał, który zaczął Przeswięt-
ny Sądzie zapozwana srona jest
ten to Jegomość, który się nie-
powinien ani się tu znajdować
między nami; a gdy się mowić
spie-

spienią, chwalili że Mowca wielki, a kto miał rozum, wzdychał, co za Sąd, że się czernić oprocz sprawy przed Sędziami wolno było, a drudzy wytykali mówiąc: jest to Patron, ktoren ma muzg, ale w języku, choć nie w głowie.

Aristus To prawda że tak bywało przedtym, jednak teraz strasznie wiecey kosztuie niż przedtym prawo.

Ewanacr Jedno to jedno, i mniey gdy uważamy, żeśmy płacili Patronom i pieniądze, i zbożem, dziś na Sądy nikt z legumina i drwami dla Pana Susceptanta nie iedzie jak dawno, a otrzymawszy Dekret przez tradycyą nie zabiemy siebie i chłopow. Z ałemia Patronow, którzy pokilkkanascie lat sprawy zwłoczyli, że brali roczną pensyą i ielzcze Synowi umierając z Błogosławienstwem też same sprawę polecali jako iedyny poług długoletniego matactwa.

Aristus Przelatamy o tym, a
mowa

mowmy co się z Duchowień-
stwem i Kościołami dzieje, a toż
teraz dobrze.

Ewander Lepiej by zakończyć
nie o tym mówić, jednak dla sa-
tysfakcyi W Pana odpowiadam.
Duchowieństwo swoją ręką do
swey ruiny przykładą się, bied-
ni Zakonnicy odetchnąwszy z
despotyzmu Przełożonych mo-
wili co prawda, a tak dali przy-
czynę do szkody powizechney.
Zakonny w Imię Jezusa zgrom-
adzone, nie powinni byli mieć z
Przełożonych Panow udziel-
nych i katow, dla tego teraz
wzdrygać się poczęła klauzto-
row młodzież godną, aby nie-
wpadła pod rządy podłych nie-
gdys, a teraz naydumnieyszych
ludzi z nitkiego stanu przełożo-
ny śmiało napomina że godność
za turką została lubo to prawda,
że on niemiał co zostawić na
świecie, ale nabył w zakonie py-
chy dla Habitu, ktorey by był
nigdy niemiał, będąc na świecie.
Kymarzem, znałem takiego.

Arifus A Kościoły co winny?

Ewander Prawda, że mury nie niewinny, lecz winny ludzie niemi zawiadujący, Wota te i Srebra które idą do skarbu a od nich procent nielepizyż czynią pożytek, niż co przedtym jeździ-
li z niemi po Węgrach kupując wino do Mazy za nie, a często-
kroć i nie do Mazy. Z sześciu Za-
konnikami Przewor biorąc kil-
kanaście tyfię y prowizyi, żyjąc
z cudownego Obrazu, siedząc na
30. Cettarach srebra, nie mogli
przez lat 30 skończyć Klatztoru,
polyłaf z puizką, aby się zmiło-
wac Zważ w Pan, że cuda dzia-
ły się dla wiary, a Sukienki Wo-
ta były znakiem wdzię zności
z intencją, aby to męycie było
ochędożne i ozdob one, przecież
guzie wotow było dołyc nay-
mniey ochędoftwa a naywięcey
pieniactwa o legacye od roku
po Narodzeniu Chrytusa 609 o
srebrach mówiąc, daleko lepiey
u nas niż w Polzecz gdzie na
rok 1778 o srebrach Pojezuic.

kich Monitor napisał, iż Kupiec jeden w stoliku, gazie miał złoto, słyłzał gadania, a gdy nadstawił ucho, usłyłzał, iż Czerwone złote się kłuciły, jeden mówił: iam godnieyły, bom był Patyną; drugi iam godnieyły, bom był Kielichem; trzeci mówił: nie prawda ia bom był Montrancyą; aż jeden ie pogodził, gdy rzekł: niekłóccie się o honor złe wam się zdaie bydź w poczciwych kupieckich rękach boycie się, abyscie niepoizli dla kobiet na sprzączki: iak poczynili ze srebrami i złotem Pojezuickimi Panowie w Polzyczne NN.

Aristus Mospanie W Pana w wszystko kontentuić, mnie samo pisanie Dekretow, Cyrkularzów i żołnierze prawie z Kraju uciekać przymuszaią.

Ewander Na pisanie radzę W. Panu przyięć sobie człowieka, lepiey co będzie ubogi człowiek z swego talentu miał mieyćce, niż co poddany lokay W Pana.

któ-

ktory liberyą wyciera krzesła
wprzod pokoju i naywiększą ma
robotę, że dzidki do wydłuby-
wania zębów robi czasem, i ia
piłzę aby nieustawicznie szę-
dzić tutiuń palic, a czasem i pić,
bo próżnowanie do tego przy-
wodzi. Na żołnierzow Au-
stryackich nie będziesz tę W Pan
żalił, gdy sobie przypominiesz
niedawne lata, żeś musiał jeść
dawać Moskałom, a polski żoł-
nierz nietylko kwaterowego nie-
płacił, ale i twoy kawałek w-
darł ci z gęby, a dla obrony żo-
ny i corek i tanny służący trzy-
małeś załogę.

Aristus Czas odjazdu.

Ewander Jutro rano gdy W Pan
poiedziesz wypogodzoną myślą
przez drogę, wszystko poznasz i
podpiszeiz, że nam Polakom
iwoy Krol żaden nie dogodził,
obcy żaden niemógł uiąć, a ko-
dla tego, że jesteśmy kwękaią-
cym Narodem *Genus Querculorum*

XVIII. 1. 1401

X

XVIII. 1. 1400

adL. 1401